

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О.М. Бекетова

СТАНДАРТ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

В.М. Бабасв

2014 р.

Економічна теорія (Основи економічної теорії)

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

галузі знань 1401 «Сфера обслуговування»

напряму 6. 140103 «Туризм»

(шифр дисципліни за ОПП ФПНЗЕ.4)

Стандарт чинний з дати затвердження

РОЗРОБЛЕНО: Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова,

КАФЕДРА : ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

РОЗРОБНИК: доцент Батістова О.І.

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ _____ (Решетило В.П.)

“ 26 ” серпня 2014 р., протокол № 10

Схвалено **випусковою** кафедрою Туризму і готельного господарства

Протокол від “ 27 ” серпня 2014 року № 1

Завідувач випускової кафедри _____ (Писаревський І.М)

Програма відповідає формі Програми навчальної дисципліни, що затверджена Наказом по ХНУМГ ім. О.М. Бекетова від 24 лютого 2014 р. № 46-01

Методист НМВ

_____ (Солнечукін) “ 09 ” 10 2014 р.
(підпис) (ПБ)

Обговорено та рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету

МЕНЕДЖМЕНТУ

Голова Вченої ради _____ (Писаревський І.М.) “ 28 ” серпня 2014 р.,
протокол № 1

Цей стандарт не може бути тиражований або відтворений будь яким способом без письмової згоди ХНУМГ ім. О.М. Бекетова

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “ Економічна теорія (Основи економічної теорії)” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавр напряму б. 140103 «Туризм»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основоположні економічні категорії; економічні закони та принципи функціонування економічних систем; економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Вихідна	Мікроекономіка
	Макроекономіка
	Міжнародні економічні відносини
	Зовнішньоекономічна діяльність.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів (ЗМ):

ЗМ 1. Загальні основи соціально-економічного розвитку

ЗМ 2. Теоретичні аспекти розвитку ринкової економіки

ЗМ 3. Національна і міжнародна економіка в умовах глобалізації

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Економічна теорія (Основи економічної теорії)» є набуття майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економічна теорія (Основи економічної теорії)» є набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави корегувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- об'єкт, предмет та методологію дослідження економічних процесів та явищ у сучасних умовах господарювання;
- особливості розвитку та встановлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності;
- шляхи взаємодії економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах;
- діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму;

вміти:

- виробляти уявлення про механізм функціонування економічної системи в умовах ринкової та трансформаційної економік;
- аналізувати агреговані показники, визначати чинники і наслідки макроекономічного розвитку господарських систем;
- обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності;
- аналізувати проблеми, пов'язані з розвитком грошово-кредитних відносин, фінансової політики та державного регулювання в умовах ринкової економіки;
- оцінювати вплив на економічні процеси зовнішніх факторів, тенденції розвитку світової економіки.

мати компетентності:

- аналізувати сучасний стан економіки країни та приймати відповідні господарські рішення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години, 2 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни (за ОПІ, з урахуванням розбіжностей у термінології)

Змістовий модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Тема 1.1 Предмет і метод економічної теорії

1. Зародження економіко-теоретичних знань. Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки
2. Предмет економічної теорії і його тлумачення різними школами
3. Економічні закони, їх система. Економічні категорії та принципи
4. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії

Тема 1.2 Економічна система суспільства

1. Економічні потреби суспільства, їх сутність та структура
2. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація
3. Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем
4. Власність як економічна категорія. Суб'єкти та об'єкти. Типи, форми і види власності

Тема 1.3 Виробництво, його сутність та роль в житті суспільства

1. Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Зміст і структура суспільного виробництва
2. Ресурси виробництва та їх види. Використання економічних ресурсів
Економічний вибір. Крива виробничих можливостей
3. Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники
4. Форми організації суспільного виробництва: натуральне і товарне

Тема 1.4 Теорія товару і грошей

1. Товар і його властивості
2. Теорії вартості: трудова, маржиналістська і неокласична
3. Теоретичні концепції виникнення та сутність грошей. Функції грошей
5. Інфляція, її сутність і причини. Темпи інфляції. Види інфляції. Соціально- економічні наслідки інфляції

Змістовий модуль 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 2.1 Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи

1. Об'єктивні передумови виникнення ринку. Ринок: поняття, риси, структура та функції ринку. Види ринків
2. Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури
3. Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту
4. Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції
5. Ринкова рівновага. Утворення рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва. Фактори, які впливають на зміну ринкової рівноваги
6. Сутність ціни, її функції та види
7. Сутність конкуренції. Місце конкуренції в ринковій економіці. Форми конкуренції
8. Монополія та типи монополізації. Види монополій. Монопольна влада. Економічні наслідки монополій
9. Ринок монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок

Тема 2.2 Підприємство та підприємництво в ринковій економіці

1. Підприємство як суб'єкт економічної системи
2. Суть підприємництва та умови його існування. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємництва.

Тема 2.3 Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

1. Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Структура капіталу та його обіг
2. Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Амортизація. Норми амортизації
3. Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Рентабельність

Тема 2.4 Капітал сфери обігу

1. Торговельний капітал, його функціональна структура. Торговельний прибуток і його норма Позичковий капітал, його сутність та джерела
2. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Форми кредиту

3. Банківська система як інфраструктурний елемент сучасної ринкової економіки. Банки, їх види та функції

Тема 2.5 Ринкові відносини в аграрному секторі

1. Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання у сільському господарстві
2. Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм створення
3. Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс

Тема 2.6 Доходи населення, їх формування та розподіл

1. Доходи, їх види та джерела формування. Сутність та механізм розподілу доходів
2. Заробітна плата: сутність, форми та системи заробітної плати
3. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині

Змістовий модуль 3. НАЦІОНАЛЬНА І МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 3.1 Держава та її економічні функції

1. Теоретичні погляди на роль держави в економіці та їх еволюція. Економічні функції держави
2. Фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет
3. Податки. Елементи системи оподаткування. Крива Лаффера. Функції податків

Тема 3.2 Світове господарство і міжнародні економічні відносини

1. Сутність та етапи становлення світового господарства.
2. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна економічна інтеграція. Головні інтеграційні угруповання світу.
3. Теорії міжнародної торгівлі. Типи зовнішньоторговельної політики держав.
4. Всесвітній ринок товарів та послуг. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку.
5. Міжнародний рух капіталів. Причини, форми вивозу капіталу. Міжнародні кредити. Зміст і структура світової валютної системи.
6. Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили.

Тема 3.3 Економічні аспекти глобальних проблем

1. Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем.
2. Глобальні проблеми сучасності та форми міжнародного співробітництва у їх вирішенні.

Індивідуальні завдання:

Контрольна робота для студентів заочної форми навчання.

3. Рекомендована література

1. Економічна теорія. Політекономія : підручник / за ред. В.Д.Базилевича. - К.: Знання - Прес, 2005.-615 с.

2. Базилевич В.Д. Макроекономіка: підручник / В.Д.Базилевич, К.С.Базилевич, Л.О. Баластрик. – К.: Знання, 2004. – 851 с.
3. Макконнелл К.Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика /– Макконнелл К.Р., Брю С.Л. - М.: ИНФРА, 2006. – 826 с.
4. Крупка М.І. Основи економічної теорії / М.І. Крупка, П.І. Островерх, С.Л. Реверчук. - К. : Альбіна, 2001.-344 с.
5. Макроекономіка: навч. посібник / за заг. ред. В. П. Решетило (2-е вид., доповнене); Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНУМГ, 2013. - 224 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - екзамен.

5. Засоби діагностики успішності навчання – комплекти тестових завдань поточного контролю за змістовими модулями, виконання та захист контрольної роботи для студентів заочної форми навчання, екзаменаційні білети.

АНОТАЦІЯ

Програма навчальної дисципліни «Економічна теорія (Основи економічної теорії)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму *б. 140103 «Туризм»*. Основними завданнями вивчення дисципліни «Економічна теорія (Основи економічної теорії)» є набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття навичок аналізу агрегованих показників, визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави корегувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

ABSTRACT (ANNOTATION)

The program for the discipline «Economic theory (Fundamentals of economic theory)» is composed in accordance with the educational and vocational training program for Bachelor degree training the direction *б. 140103 "Tourism"*. The main tasks of the discipline «Economic theory (Fundamentals of economic theory)» studying is acquisition of skills of rational economic behavior, understanding of features of modern markets functioning and price establishing on labor, capital and natural resources according to the type of market structure; acquisition of analyses skills of aggregate indicators, determining factors and consequences of macroeconomic development of economic systems and State opportunities of correction of this development according to the economic policy objectives.

АННОТАЦИЯ

Программа учебной дисциплины «Экономическая теория (Основы экономической теории)» составлена в соответствии с образовательно-профессиональной программой подготовки бакалавра направления *б. 140103 «Туризм»*. Основными заданиями изучения дисциплины «Экономическая теория (Основы экономической теории)» являются приобретение навыков рационального экономического поведения, исходя из концептуальных основ рыночной экономики, понимание особенностей функционирования современных рынков и образования цен на услуги труда, капитала, природных ресурсов соответственно типу рыночной структуры; приобретение навыков анализа агрегированных показателей, определение факторов и последствий макроэкономического развития хозяйственных систем, а также возможностей государства корректировать это развитие в соответствии с целями и приоритетами экономической политики.